

ЗАКОННІСТЬ І ОБҐРУНТОВАНІСТЬ СУДОВИХ РІШЕНЬ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Рішення суду як найважливіший акт правосуддя покликане забезпечити захист гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та здійснення проголошеного Конституцією (Основним Законом) України принципу верховенства права (ч. 1 ст. 8) [1]. У зв'язку з цим суди повинні неухильно додержуватись вимог про **законність** і **обґрунтованість** рішення у цивільній справі (ч. 1 ст. 213 ЦПК) [2].

Згідно із роз'ясненням Пленуму Верховного Суду України у Постанові «Про судові рішення» від 18 грудня 2009 р. № 14, рішення є **законним** тоді, коли суд, виконавши всі вимоги цивільного судочинства відповідно до статті 2 ЦПК, вирішив справу згідно з нормами матеріального права, що підлягають застосуванню до даних правовідносин відповідно до статті 8 ЦПК, а також правильно витлумачив ці норми. Якщо спірні правовідносини не врегульовані законом, суд застосовує закон, що регулює подібні за змістом відносини (аналогія закону), а за відсутності такого — суд виходить із загальних засад законодавства (аналогія права) [абз. 2, п. 2, 3]. Таким чином, **законність** рішення суду полягає у необхідності виконання двох вимог:

- 1) дотримання норм процесуального права під час розгляду справи (виконання всіх вимог цивільного судочинства);
- 2) правильне вирішення спору, тобто вірне застосування матеріального закону — провадження в цивільних справах здійснюється відповідно до законів, чинних на час вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи.

Обґрунтованим визнається рішення, ухвалене на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених доказами, які були досліджені в судовому засіданні і які відповідають вимогам закону про їх належність та допустимість, або обставин, що не підлягають доказуванню, а також якщо рішення містить вичерпні висновки суду, що відповідають встановленим на підставі достовірних доказів обставинам, які мають значення для вирішення справи (абз. 4, п. 2, 3). Тобто, **обґрунтованим** рішення слід вважати тоді, коли:

- 1) суд повністю з'ясував обставини, що мають значення для справи;
- 2) коли ці обставини доказані;
- 3) коли висновок суду відповідає викладеним у рішенні обставинам справи.

Окрім **законності** та **обґрунтованості**, рішення повинно відповідати й іншим вимогам, до яких належать **вичерпність** (повнота), **визначеність**, **точність**, **зрозумілість**.

Вичерпність рішення характеризує повноту відповіді суду на всі правові питання, що були поставлені перед ним на вирішення. Тому в теорії процесу цю вимогу називають ще повнотою. Вичерпним судове рішення вважатиметься тоді, коли ним буде вирішено повністю спір між сторонами і дано відповідь на всі вимоги позивача та заперечення відповідача. Поза судовим рішенням, постановленим у конкретній справі, не повинно залишатися неvirішених питань, які ставилися на його розгляд.

Без **визначеності** судового рішення не може бути судового захисту. **Визначеністю** характеризуються всі частини судового рішення. Особливо необхідна вона для резолютивної частини, оскільки саме ця частина судового рішення дає відповідь на вимоги сторін. **Невизначеність** судового рішення приводить до його скасування.

Точність рішення вимагає правильного відображення у тексті рішення усіх обставин, що мають значення для сприйняття його змісту. На точність рішення не впливають неістотні помилки (наприклад, граматичні), які не заважають його виконанню.

Зрозумілість рішення досягається правильним, простим та грамотним викладом його тексту, застосуванням зрозумілих

зворотів та термінології. Тобто рішення повинно бути зрозумілим не лише для суду, який його ухвалив, а й для усіх інших осіб. Усунення незрозумілості рішення суду здійснюється шляхом його роз'яснення.

Яскравим прикладом невиконання вищезазначених вимог є цивільна справа № 2-5151/09 за позовом Р. до ДП «ОМТП» про поновлення на роботі та стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу та моральної шкоди, яка розглядалась у Приморському районному суді м. Одеси.

Література

1. Конституція України [Текст] : Конституція (Основний Закон) України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 18 березня 2004 р. — Електрон, дан. (1 файл). — Режим доступу : [http:// www.rada.kiev.ua.gov.ua](http://www.rada.kiev.ua.gov.ua). — Назва з екрана.
3. Про судові рішення [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 18 грудня 2009 р. № 14. — Електрон, дан. (1 файл). — Режим доступу : [http:// www.rada.kiev.ua.gov.ua](http://www.rada.kiev.ua.gov.ua). — Назва з екрана. 170